

Актуальні проблеми філології та американські студії

Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції

22-24 квітня

С. 383-384

Когнітивна лінгвістика як напрям когнітології

Когнітивізм – напрям у психології, який стверджує, що індивіди – не просто машини, які механічно реагують на внутрішні фактори або зовнішні події; розуму людини доступно набагато більше, ніж інформація, яка надходить із зовні. Когнітивний підхід в основному полягає в намаганні зрозуміти, яким чином людина розшифровує інформацію про дійсність та організовує її, щоб приймати рішення або розв'язувати задачі. Сучасна інтегральна наука когнітологія, що вивчає певні моделі свідомості (із усіма видами пізнавальної діяльності), має в своїй внутрішній структурі окремих напрям – когнітивну лінгвістику. Сприйняття – це відображення в свідомості людини цілісних комплексів характеристик предметів та явищ об'єктивного світу при їх безпосередньому впливі в даний момент на органи чуття. Основна особливість сприйняття – це те, що воно формує образ цілісного предмета через відображення всієї сукупності його характеристик. Але можна тільки через мову виразити ментальну діяльність людини завдяки процесу вербалізації. Отже, предмет когнітивної лінгвістики – визначення місця мови в процесі сприйняття та осмислення довколишнього світу. Якщо ми розглядаємо мову через призму психологічних процесів, тоді доречно говорити про зв'язок когнітивної лінгвістики і психології, бо, як було зазначено вище, здатність до мови є складовою когнітивної здатності.

Сприйняття людини предметне і осмислене, а не тільки чуттєве. Ми сприймаємо предмети, які мають певне значення. Досліди з чорнильними плямами швейцарського психолога Роршарха довели, що людина не тільки розумово надає їм якоїсь певної форми, а й називає ці образи. Тобто, вербально виражає те, до чого дійшла завдяки ментальним здібностям через сприйняття. Слово допомагає людині чітко визначити предмет із його якостями та віднести його до якоїсь категорії. Сприйняття людського індивіда константне (постійне). Якщо людина сприйняла якийсь предмет один раз і назвала його, то вона здатна і наступного разу впізнати цю річ. Тобто, функція мови у даному випадку – допомогти реалізувати більш сталим способом процес сприйняття. При сприйнятті предметів ми їх осмислюємо як одне ціле. Виходячи з цього, ще одним завданням когнітивної лінгвістики є дослідження цілісності сприйняття й вербалізації, оскільки ми називаємо предмети, спершу осмисливши їх, тобто, не спонтанно, а обдуманно.

Беручи до уваги те, що мова має свої певні види (усна мова, яка включає в себе діалогічну та монологічну, письмова та афективна, в якій немає ніякого замислу, вона дуже проста і зазвичай виражає емоційні вигуки), когнітивна лінгвістика теж мала б поділитися за напрямками. Але ми не маємо брати до уваги внутрішнє мовлення, бо воно співвідноситься з процесом мислення, а не вербалізації.

Оскільки мовна діяльність людини тісно пов'язана із усіма сторонами людської свідомості, то під впливом мови формується свідомість та самосвідомість, погляди, переконання, інтелектуальні, моральні та естетичні почуття, формується воля і характер. Усі психічні процеси за допомогою мови стають керованими. Отже, когнітивна лінгвістика й покликана досліджувати механізм процесу переходу осмислення у вербалізацію.